

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Opolu

Kamil Kulpiński, Anna Tyc
ul. Słomiana 11/31 Kraków

Raport z III spotkania ZLW dla projektu Planu Zadań Ochronnych dla Obszaru Natura 2000 Góra Świętej Anny PLH 160002

III spotkanie Zespołu Lokalnej Współpracy odbyło się 27 lipca 2021 r. w formie zdalnej, za pośrednictwem platformy MS Teams. Wzięły w nim udział następujące osoby:

1. Andrzej Meryk	RDOŚ w Opolu
2. Adam Kuńka	RDOŚ w Opolu
3. Kamil Kulpiński	Wykonawca – koordynator projektu, ekspert botanik
4. Anna Tyc	Wykonawca – ekspert botanik
5. Anna Kuśka-Ciba	RDLP w Katowicach
6. Krzysztof Wiśniewski	PGL LP Nadleśnictwo Strzelce Opolskie
7. Beata Wielgosik	Zespół Opolskich Parków Krajobrazowych
8. Elżbieta Witosza	Zespół Opolskich Parków Krajobrazowych
9. Kamil Nowak	Opolski Urząd Marszałkowski
10. Paweł Stelter	BULiGL Oddział w Brzegu
11. Bogusław Kowalczyk	BULiGL Oddział w Brzegu
12. Urszula Franczak	BULiGL Oddział w Brzegu
13. Katarzyna Drozd	BULiGL Oddział w Brzegu

1. Cel spotkania

Zapoznanie członków ZLW z aktualnym stanem prac nad PZO dla obszaru Natura 2000 Góra Świętej Anny PLH 160002. Przedstawienie szczegółowych propozycji działań ochronnych w odniesieniu dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych.

2. Prezentacja zagrożeń i propozycji działań ochronnych

Koordynator projektu Planu Kamil Kulpiński omówił działania ochronne dla poszczególnych siedlisk stanowiących przedmiot ochrony obszaru Natura 2000. Dla siedliska 6110 Skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską *Alyso-Sedion* podkreślona została konieczność regularnego usuwania krzewów i podrostu drzew w związku ze stwierdzeniem ich ekspansji na części stanowisk. W odniesieniu do siedliska 6210 Murawy kserotermiczne zaproponowana została modyfikacja sposobu wypasu poprzez rozpoczęcie go w maju, co może pozwolić na ograniczenie ekspansji traw, np. trzcinnika piaskowego i rajgrasu wyniosłego. Równocześnie zaproponowane zostało ograniczenie wypasu najwrażliwszych fragmentów muraw poprzez ich wygradzenie. Zaproponowano zastosowanie w nich koszenia po połowie sierpnia z rozrzuconiem

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Opolu

Kamil Kulpiński, Anna Tyc
ul. Słomiana 11/31 Kraków

pozyskanej biomasy na innych częściach muraw w celu ułatwienia rozsiewania się gatunków typowych dla siedliska. W przypadku siedliska 8210 Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis* zwrócono uwagę na powiązanie sposobu ochrony światłolubnego wariantu siedliska z ochroną siedliska 6110 – ich wymogi są identyczne. Natomiast mniej rozpowszechniony wariant cieniolutny wymaga przede wszystkim utrzymania odpowiedniego zwarcia drzewostanu. Stanowi to problem w związku ze zmianami zachodzącymi w rezerwacie „Biesiec”, jednak podobnie jak w przypadku siedliska 9150 Ciepłolubne buczyny storczykowe (*Cephalanthero-Fagenion*) trudno zaproponować skuteczne działania ochrony czynnej. W celu zapewnienia długotrwałego przetrwania wariantu cieniolutnego siedliska 8210 w obszarze i umożliwienia w przyszłości potencjalnej rekolonizacji skał zaproponowano natomiast poszerzenie obszaru o położoną w sąsiedztwie Zakrzowską Szpicę – stwierdzono tu stanowisko wariantu zbliżonego do występującego w rezerwacie „Biesiec”. W odniesieniu do pozostałych typów buczyn (siedliska 9110 i 9130) i grądów (9170) zaproponowano w dużej mierze wspólny zestaw działań ochronnych, polegają przede wszystkim na modyfikacji gospodarki leśnej. Pierwszym ich elementem jest wyłączenie z pozyskania drewna płatów siedlisk w obrębie wąwozów (działanie to obejmuje też jaworzyny 9180 i większość płatów łągów 91E0) oraz na skraju kompleksów leśnych – w ekotonach. Ma to na celu ochronę płatów siedlisk przed erozją i ekstremalnymi zjawiskami klimatycznymi (silne wiatry, susze) Bardzo ważne jest również pozostawianie podczas prac leśnych drzew mikrosiedliskowych, w tym o znacznych (pomnikowych) rozmiarach. W celu zapewnienia odpowiedniej struktury drzewostanu jako konieczne wskazano zachowanie biogrup stanowiących docelowo minimum 10% zasobności drzewostanu (15% na etapie prowadzenia prac leśnych). W związku z bardzo małą ilością martwego drewna konieczne jest pozostawianie drzew martwych i zamierających. Przy braku takich drzew należy podczas cięć pozostawić część pozyskanej grubizny. W odniesieniu do siedlisk 9110 i 9130 zaproponowano ponadto zmianę typu rębni z dominującej obecnie IVd na IIb. Należy ponadto stosować odnowienie naturalne buka i nie wprowadzać sztucznie jodły, a dąb jedynie w bardzo niewielkim stopniu. Modrzew powinien być usuwany podczas trzebieży wczesnych. W przypadku grądów (9170) zaproponowano zmianę rębni na IIIb, a w odnowieniach obok sztucznych odnowień dębów należy umożliwić naturalne odnowienia lipy drobnolistnej i grabu. Należy ponadto umożliwić odnawianie się tych drzew pod okapem dębów w celu uzyskania wielopiętrowego drzewostanu. Podobnie jak w przypadku buczyn nie należy wprowadzać jodły i należy eliminować modrzew. Działania te oprócz poprawy lub ograniczenia pogorszenia ocen wskaźników związanych ze strukturą drzewostanu pozwolą na utrzymanie stosunkowo dobrego stanu runa – jest ono uzależnione od stanu drzewostanu

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Opolu

Kamil Kulpiński, Anna Tyc
ul. Słomiana 11/31 Kraków

Blok dyskusyjny

Dyskusję otworzył Pan Krzysztof Wiśniewski, Zastępca Nadleśniczego Nadleśnictwa Strzelce Opolskie. W odniesieniu do wskazanego w prezentacji wydzielenia 5i wskazał, że zlokalizowane jest ono w kompleksie zdegradowanym na skutek działania wojska, o niewielkiej wartości przyrodniczej, a dodatkowo stanowiącym trwale pędraczysko. W odniesieniu do rębni opowiedział się za utrzymaniem rębni IV jako bardzo elastycznej, pozwalającej na stosowanie wielu rodzajów cięć (w tym cięć brzegowych) i wydłużenie okresu odnowienia do 40 lat. Pozwala to na uzyskanie drzewostanów wielogeneracyjnych. Rębnia II nie pozwala na skuteczne odnowienie buka w obszarze i skutkować będzie zdriczeniem powierzchni, tj. ekspansją jeżyn i podobnych gatunków. W uzupełnieniu tematu rębni wskazał ponadto, że w przypadku dębu niemożliwe jest odnowienie naturalne w rębni II. Odnośnie okresu odnowienia i pozostawianie drzew w wieku ponad 150 lat, to brak jest możliwości wyłączenia z pozyskania wszystkich drzew w takim. Mogą one pozostać w kępach ekologicznych i wąwozach. W odniesieniu do wymiarów pomnikowych, to buki w dużej mierze osiągają takie rozmiary na skutek odsłonięcia i prześwietlenia. Wymiary te nie są w obszarze wyjątkowe, a drzewa objęte ochroną powinny wyróżniać się na tle innych drzew tego samego gatunku w regionie. Wskazał ponadto, że pozostawianie takich drzew poza kępami ekologicznymi znacznie utrudnia odnowienie drzewostanu. Zwrócił również uwagę, że nie ma możliwości połączenia odnawiania drzewostanu z utrzymaniem runa w dobrym stanie. Wynika to z dużego ocienienia podłoża przez odnowienie bukowe, co znacznie ogranicza rozwój runa. Odnośnie ekotonów w wydzieleniu 53c zaznaczył, że przeprowadzono tam kontrolę i nie wszystkie drzewa zostaną usunięte, ponadto stwierdzono obecność ekotonu na pograniczu z gruntami ornymi, złożonego z krzewów i drzew.

Odpowiadając na uwagi Kamil Kulpiński wskazał, że dla grądów proponowana jest rębnia III, której jednym z elementów jest umożliwienie odnowienia sztucznego dębów. Odnowienie naturalne w grądach zostało poruszone jedynie w kontekście lipy i grabu. Wskazał, że rębnia IV zaprojektowana jest do warunków górskich i powiązana z panującymi tam warunkami, natomiast rębnia II zawiera jasne wytyczne co do sposobu gospodarowania. Została ponadto opracowana dla buczyn i pozwala na odnowienie naturalne buka. Natomiast wszystkie uwagi zostaną przeanalizowane i uwzględnione w ostatecznych propozycjach działań ochronnych. Ekoton rzeczywiście obejmuje krzewy, jednak ogromne znaczenie mają rosnące w nim drzewa, które osłaniają wnętrze lasu w zdecydowanie większym stopniu. Drzewa pozostawianie w ekotonach i wąwozach należy ponadto traktować jako element biogrup i można odpowiednio zmniejszyć powierzchnię biogrup pozostawianych w innych częściach wydzielenia. Należy jednak zwrócić uwagę,

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Opolu

Kamil Kulpiński, Anna Tyc
ul. Słomiana 11/31 Kraków

że jeśli wąwóz zajmuje więcej niż przewidywane 10-15% powierzchni wydzielenia, to mimo to należy wyłączyć całość powierzchni wąwozu. W odniesieniu do zmian w runie to rzeczywiście brak jest możliwości utrzymania dobrze rozwiniętego runa w procesie pozyskania drewna i odnowienia drzewostanu. Jego zachowaniu i umożliwieniu późniejszej rekolonizacji służą biogrupy. W odniesieniu do wymiarów pomnikowych, to rzeczywiście, takich drzew jest w obszarze sporo. Jednak intencją zapisu jest pozostawianie drzew o wyjątkowych rozmiarach, wyróżniających się na tle innych drzew w sąsiedztwie. Są to ponadto zwykle drzewa mikrosiedliskowe, a drzewo w wydzieleniu 53c pełni po części funkcję drzewa ekotonowego. W związku z tym jego zachowanie (i innych drzew wyróżniających się rozmiarami) jest tak istotne. Równocześnie wykonawcy ekspertyzy nie sugerowali pozostawiania wszystkich drzew w wieku powyżej 150 lat. W części wydzieleni ich udział jest znaczny i pozostawiona zostanie jedynie część drzew mikrosiedliskowych – przede wszystkim w biogrupach. W odpowiedzi na uwagę dotyczącą wydzielenia 5i i kompleksu po jednostce wojskowej, to rzeczywiście jest on w złym stanie – siedliska występują tu na niewielkich obszarach i są słabo wykształcone. Było to jednak głównie zdjęcie ilustracyjne, a podobne problemy dotyczące negatywnych zmian w runie drzewostanów zmienionych przez wprowadzenie dębu i większą dostępność światła występują w innych częściach obszaru.

W odpowiedzi Pan Krzysztof Wiśniewski potwierdził, że drzewa wyróżniające się, o pierśnicy 120-130 cm będą zachowywane. Przedstawił również dodatkowe argumenty za pozostawieniem rębni IV. Pozwala ona na uzyskanie drzewostanów wielogeneracyjnych i wielogatunkowych. Kamil Kulpiński wskazał, że odnośnie buczyn wskazane jest utrzymanie dominacji buka, ponadto mało prawdopodobne jest uzyskanie zróżnicowanej struktury wiekowej w pracach gospodarczych i odnowieniu drzewostanów, które już obecnie mają ponad 150 lat.

Pani Anna Kuśka-Ciba z RDLP w Katowicach zwróciła uwagę, że bardziej użyteczny ze względów praktycznych będzie zapis o pozostawianiu 10-15% powierzchni drzewostanu, a nie jego zasobności. Ułatwi to wyznaczanie biogrup i zarządzanie nimi. Zasugerowała ponadto używanie w zapisach Planu Zadań Ochronnych w odniesieniu do drzew mikrosiedliskowych również określenia „drzewa biocenotyczne”. Zwróciła uwagę na pozostawianie drzew ekologicznych podczas prac rębnych, które stanowią dodatkową pulę drzew mikrosiedliskowych. W odniesieniu do zasobów martwego drewna podkreśliła czasochłonność procesu jego akumulacji. Brak jest możliwości przyspieszenia tego procesu, można jedynie pozostawiać martwe i zamierające drzewa (przede wszystkim w biogrupach). Podniosła ponadto kwestię modrzewia, który uwzględniany jest w

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Opolu

Kamil Kulpiński, Anna Tyc
ul. Słomiana 11/31 Kraków

gospodarce leśnej w Górach Opawskich, a także możliwości wprowadzania w rozproszeniu jodły.

Kamil Kulpiński odpowiedział, że wprowadzenie jodły jako domieszki, w rozproszeniu, w dolnym piętrze drzewostanu, nie miałyby znacznego wpływu na stan siedliska. Powinno ono jednak być nieliczne i nie mieć obserwowanego obecnie charakteru zwartych nasadzeń np. na powierzchni całego gniazda – prowadzi to do zniszczenia runa, a równocześnie zmniejszenia powierzchni siedliska. Wykorzystywanie modrzewia w stanowiących część Sudetów Górach Opawskich (zwłaszcza w ich wyższych partiach) jest zrozumiałe. Natomiast Góra Świętej Anny jest położona znacznie niżej i nie jest to teren odpowiedni dla wykorzystywania tego gatunku. Jego jednostkowe występowanie nie stanowi dużego problemu, jednak przy zwiększeniu udziału skutkuje obniżeniem ocen szeregu wskaźników. W związku z tym w przypadku np. trzebieży powinien być usuwany w pierwszej kolejności. Odnośnie martwego drewna, to nie należy wycinać drzew tylko w celu pozostawienia ich jako martwego drewna – w przypadku drewna wielkowieńcowego poprawa ocen wskaźników z konieczności będzie powolna. Jednak należy pozostawiać część grubizny (np. część i konarów i gałęzi) w celu poprawy oceny wskaźnika mierzącego ogólną ilość martwego drewna.

Pani Anna Kuśka-Ciba wskazała, że na cienkich gałęziach nie występują rzadkie gatunki, np. chrząszczy. Kamil Kulpiński potwierdził, że drewno wielkowieńcowe i drzewa mikrosiedliskowe mają znacznie większe znaczenie. Jednak nawet cieńsze fragmenty pozwalają na przetrwanie licznych (choć zazwyczaj mniej cennych) gatunków grzybów i owadów. Poza tym jest to rodzaj drewna najłatwiejszy do akumulacji, a ma on znaczenie dla oceny całości stanowisk siedlisk przyrodniczych. Odnośnie zamieszczenia zapisu „drzewa biocenotyczne”, to będzie on uwzględniany w dokumentacji. Pani Anna Kuśka-Ciba zasugerowała, że biogrupy (zgodnie ze stosowaną obecnie praktyką) nie będą wyznaczane w terenie, a jedynie z dokumentacji elektronicznej. Kamil Kulpiński potwierdził, zaznaczając jedynie, że wyznaczenie w terenie powinno występować podczas prowadzenia prac rębnych w celu zabezpieczenia przed przypadkowym wycięciem części biogrupy przez pracowników realizujących prace.

Pan Adam Kuńka z RDOŚ w Opolu zwrócił uwagę na to, że pomimo zakończenia spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy prace nad dokumentacją będą trwałe i zachęcił do dalszego udziału w konsultacjach. Pan Bogusław Kowalczyk i Pani Urszula Franczak z BULiGL Oddział w Brzegu zwrócili się (w związku z trwającymi pracami nad PUL dla Nadleśnictwa Strzelce Opolskie) o przekazanie dokumentacji jak tylko to będzie możliwe w celu uwzględnienia jej zapisów w projekcie PUL. Zwrócili się także z prośbą o informacje dotyczące siedlisk przyrodniczych na Zakrzowskiej Szpicy. Kamil Kulpiński

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Opolu

Kamil Kulpiński, Anna Tyc
ul. Słomiana 11/31 Kraków

potwierdził, że dokumenty zostaną przekazane, jednak dopiero po akceptacji ze strony RDOŚ. Potwierdził też, że będą one zawierać informacje na temat Zakrzowskiej Szpicy.

Podsumowanie spotkania

Podczas spotkania przedstawiono aktualną koncepcję działań ochronnych w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony Obszaru Natura 2000. W dyskusji szczególną uwagę poświęcono siedliskom leśnym i konieczności modyfikacji sposobu prowadzenia gospodarki leśnej. Wyjaśniono szereg niejasności, zaproponowano ponadto kompromisowe rozwiązania części kwestii. Głównym zagadnieniem do rozwiązania pozostaje kwestia planowanych typów rębni. Zapisy dotyczące działań ochronnych będą w dalszym ciągu korygowane wraz z finalizowaniem prac nad dokumentacją. Będą ponadto przedmiotem dalszych konsultacji z członkami Zespołu Lokalnej Współpracy.

Prowadzenie spotkania: Kamil Kulpiński

Protokołowanie: Anna Tyc, Kamil Kulpiński